

YETİŞKİN ÇOCUKLARIN ANA VE BABALARINA DESTEKLİĞİ

ÇELİK AHMET ÇELİK

I- HER ZAMAN, HER DURUMDA HER BİÇİMDE DESTEKLİK

Aile bireylerinin dayanışması, birbirlerine yardım ve hizmet etmeleri, bakıp gözetmeleri, koruyup kollamaları bir yaşam gerçeğidir. Hangi yaşta olurlarsa olsunlar, ister uzakta ister yakında otursunlar, her zaman ve her durumda birbirlerine desteklidirler.

Çocuklar çok küçük yaşlardan başlayarak anne ve babalarına "yardım ve hizmet" ederler ve bu hizmetleri belli bir yaşa gelip "yuva"dan ayrıldıktan sonra da devam eder. Hele kızlar, evlendikten, çocuk sahibi olduktan sonra da sık sık baba evine gelirler; anneleri onlara, onlar annelerine yardım ederler.¹ Anne ve babadan biri hastalanmaya görsün, çocukların tümü koşar gelirler. Yargıtay'ın uzun yıllardan beri süregelen aynı biçimde kaleme alınmış hepsi bir örnek kararlarında:

"Genel yaşam deneyimleri ve hayatın olağan akışı, yetişkin bir insanın anne ve babasına her durumda ve belirli bir düzeyde destek olacağını gösterir. Her türlü hastalık ve sıkıntılarında yardıma koşmaları, sık sık veya arada bir gelip gitmeleri, hattâ bayram günlerinde ziyaret etmeleri bile destek sayılmaları için yeterlidir" denilmektedir.²

Yetişkin çocuklar, ister ana babalarıyla aynı evde birlikte yaşamayı sürdürüyor olsunlar, ister evlenmiş ve ayrı evlere çıkmış bulunsunlar ya da çok uzaklarda yaşıyor olsunlar, her zaman, her durumda ve her biçimde anne ve babalarının desteğindedirler. Parasal güçleri ve katkıları olmasa bile "yardım ve hizmet ederek" onlara destek olurlar. Özellikle yaşlılık günlerinde bakıp gözeterek, koruyup kollayarak, hastalıklarında ve her ihtiyaç duyduklarında yanlarına koşarak onların güvencesi olurlar. Hayırsız evlât diye nitelenen ilgisiz ve sorumsuz kişilerin bile gün olup anne ve babalarının yardımına koştukları çokça görülmüştür. Bunlar yaşam gerçekleridir, asla yadsınamaz.

II-YARGITAY GÖRÜŞLERİ

Yetişkin çocukların ana ve babaya destekliğine ilişkin, Yargıtay'ın 1970 yılından başlayarak düzenli ve tutarlı biçimde süregelen kararlarına göre:

1- Ana babanın varlıklı olmaları destek tazminatı istemelerine engel değildir.

Yargıtay'ın yerleşik kararlarına göre: "Ana babanın varlıklı kimseler olmaları, destekten yoksun kalma tazminatı istemelerine engel değildir; parasal durumları iyi olsa bile, ilerde birgün yardıma muhtaç olmayacakları önceden kestirilemez. Yakınını kaybeden kimselerin destekten yoksun kalma tazminatı isteyemeyeceğinin kabulü, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 45'inci maddesi 2'nci fıkrası (6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 53.maddesi 3.fıkrası) hükmünün amacına aykırıdır. Ayrıca, ana ve babanın, çocuklarının maddi desteğine muhtaç olabileceklerinin kabulü, hayatın olağan akışına, Türk örf, âdet ve geleneklerine uygun düşer. Desteklik mutlaka para veya maddi katkı şeklinde olmayabilir. Bunun dışında çeşitli hizmet ve yardımlarla da destek olunabilir."³

¹ Yargıtay 4.HD.18.04.2002, E.2002/757 - K.2002/5015 sayılı kararında: "Kız evladı olan desteğin, anne ve baba olan davacılara muhtemel yaşamları boyunca hizmet şeklinde destek olacağını kabulü ile hesaplamının buna göre yapılması gerekir" denilmiştir.

² Yargıtay 11.Hukuk Dairesi'nin 11.10.2005, E.2004/10735-K.2005/9566 sayılı ve 18.05.1974, E.1974/1820-K.1974/1686 (YKD.1975/12-53 sayılı; 19.Hukuk Dairesi'nin 06.10.1992, E.1992/2629-K.1992/4737 (YKD.1993/2-249 sayılı; 4.Hukuk Dairesi'nin 13.05.2010,E.2009/10317-K.2010/5922 sayılı, 21.10.2010, E.2009/13638-K.2010/10663 sayılı, 15.03.2012, E.2011/1496-K.2012/4208 sayılı ve başka kararları.

³ Yargıtay 4.HD.29.11.2007, E.2007/13191-K.2007/15103 sayılı, 01.04.2003,E.2002/13497-K.2003/3904 sayılı, 11.HD.11.10.2005, E.2004/10735-K.2005/9566 sayılı, HGK.17.10.1973, E.1973/ 899-K.1973/798 sayılı, 11HD.

2- Ana baba, ihtiyaçları olmasa dahi destek tazminatı isteyebilirler.

Ana ve babanın ihtiyaçları olmasa dahi, evladın onlara yardım etmesi, yaşamın alışılmış gereklerine göre doğal ve ahlaki bir ödevdir. Bu yardımın mutlaka geçimlerini sağlamaya yönelik olması da gerekmez. Yoksun kalınan yardım miktarının belirlenmesinde, davacıların yalnız içinde buldukları hayat standardına göre değil, yardım yapacak olanın kazancının artması ve ödeme olanağının fazlaşması unsurları da dikkate alınmalıdır. ⁴

3- Desteklik mutlaka para veya maddi katkı şeklinde olmaz. Yardım ve hizmet ederek de destek olunabilir.

Genel yaşam deneyimleri ve hayatın olağan akışı, yetişkin bir insanın anne ve babasına her durumda ve belirli bir düzeyde destek olacağını gösterir. Destek mutlaka para veya maddi katkı şeklinde olmayabilir. Bunun dışında çeşitli hizmet ve yardımlar ile de destek olunabilir.⁵

Zararı oluşturan yardımların tespitinde, belli zamanlarda verilen veya ilerde verilmesi muhakkak olan mutad hediyeleri ve "hizmet" şeklinde yapılan yardımları da dikkate almak gerekir. Desteğin yardımının yalnız parasal nitelikte bulunmasında zorunluluk yoktur. Çünkü, ölenin hizmet edebilme güç ve kabiliyeti de para ile ifadesi mümkün olan bir mali imkan teşkil eder.⁶

Zengin bir kimseye örneğin, oğlunun belli zamanlarda verdiği veya verilmesi beklenen herhangi bir yardımdan hatta olağan hediyelerinden yoksun kalınması dahi bir zarar oluşturur.⁷

4- Yetişkin çocukların, arada bir ziyareti, her türlü hastalık ve sıkıntılarında yardıma koşmaları, ana ve babalarının desteği sayılmaları için yeterlidir.

Destekten yoksun kalma yalnız parasal yardım olarak düşünülemez. Evladın arada bir veya sık sık ya da bayram günlerinde anne ve babayı ziyareti, evde ailesine yardımcı olması, her türlü hastalık ve sıkıntılarında yardıma koşması maddi destek kapsamında değerlendirilmelidir.⁸

5- Yetişkin bir evlâdın hiç destek olmayacağı kabul edilemez.

Yetişkin bir insan, anne ve babasına her durumda ve her biçimde destek olur. Destek mutlaka para veya maddi katkı şeklinde olmayabilir. Bunun dışında çeşitli hizmet ve yardımlarla da destek olunabilir. Bu destekliğin ölçüsü tarafların yaşam düzeyi, sağlık, sosyal ve ekonomik durumları ile orantılı olarak değişebilirse de yetişkin bir evlâdın hiç destek olmayacağı kabul edilemez.⁹

6- Ana ve babanın çocukları kaç tane olursa olsun, her çocuğun destekliği ayrıdır.

Ana ve babanın çocukları kaç tane olursa olsun, maddi durumları ne derecede iyi bulunursa bulunsun, hatta gelecekleri, sosyal güvenlik kurumlarınca güvence altına alınmış olsa bile, bir gün zarurete düşüp düşmeyecekleri, çocuklarına muhtaç olmayacakları önceden

06.12.1974, 3301-3477 sayılı, 11.HD.18.05.1974, 1820-1686 sayılı, 19.HD.22.12.1995, E.7680 - K.11614 sayılı, 19.HD.06.10.1992, 2629-4737 sayılı kararları.

⁴ Yargıtay 11.HD. 18.05.1974, E.1974/1820 - K.1974/1686 (YKD.1975/12.s53)

⁵ Yargıtay 4.HD.29.11.2007, E.2007/13191 - K.2007/15103 sayılı ve 21.10.2010, E.2009/13638 - K.2010/10663 sayılı kararları

⁶ Yargıtay HGK.17.10.1973, E.1973/ 899-K.1973/798 sayılı kararı.

⁷ Yargıtay 11.HD. 06.12.1974, E.1974/3301 - K.1974/3477 sayılı (YKD.1976/3-346), 4.HD.01.02.2011, E.2009/14007 - K.2011/932 sayılı ve 15.03.2012, E.2011/1496 - K.2012/4208 sayılı kararları.

⁸ Yargıtay 11.HD.11.10.2005, E. 2004/10735 - K.2005/9566 sayılı ve 19.HD.06.10.1992, E.1992/2629 - K.1992/4737 sayılı (YKD.1993/2-249 kararları).

⁹ Yargıtay 4.HD.01.04.2003, E.2002/13497 -K.2003/3904 sayılı ve 29.11.2007, E.2007/13191-K.2007/ 15103 sayılı kararları.

kestirilemez. Onların ileride çocuklarının maddi desteğine muhtaç olabileceklerinin kabulü, hayatın olağan akışına uygun düşer.¹⁰

Destek tazminatı isteminde bulunan anne ve babanın başka çocuklarının bulunduğundan sözedilerek maddi tazminata hükmedilmemesi doğru değildir.¹¹

7- Ana ve babanın gelecekları sosyal güvenlik kurumlarınca güvence altına alınmış olsa bile, çocuklarına muhtaç olmayacakları söylenemez.

Yetişkin bir evlâdın bakımı, yardımı ,gözetimi, hiç bir maddi imkânın yerini tutmaz. Ana ve babalarının onların destekliğine her zaman ve her durumda ihtiyaç vardır. Bu, ihtiyaç parasal yardımın çok ötesindedir. Ana babanın maddi durumları ne derecede iyi olursa olsun, hatta gelecekları sosyal güvenlik kurumlarınca veya yaşam sigortalarıyla güvence altına alınmış olsa bile, bir gün zarurete düşüp düşmeyecekleri, çocuklarına muhtaç olmayacakları önceden kestirilemez; ileride çocuklarının maddi desteğine muhtaç olabileceklerinin kabulü, hayatın olağan akışına uygun düşer.¹²

III- İŞ KAZALARINDA ANNE VE BABAYA YAPILAN HAKSIZLIKLAR

1- İş kazalarına bakan Özel Daire'nin, Yargıtay'ın yukarıda açıklanan yerleşik ve ilkeleşmiş kararlarına ve yasalara aykırı haksız uygulamaları

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun ve çeşitli Özel Dairelerin yukarıda bir bölümü özet olarak açıklanan:

"Ana babaların varlıklı kimseler olmaları, evlâtlarının parasal desteğine ihtiyaçları bulunmaması, maddi durumları ne derece iyi olursa olsun, hatta **gelecekları sosyal güvenlik kurumlarınca güvence altına alınmış olsa dahi**, çocuklarının ölümü halinde destekten yoksun kalma tazminatı isteyebilecekleri, çünkü, destekliğin mutlaka para veya maddi katkı şeklinde olmayacağı, yardım ve hizmet ederek de destek olunabileceği, giderek evlâdın arada bir veya sık sık ya da bayram günlerinde anne ve babayı ziyareti, evde ailesine yardımcı olması, her türlü hastalık ve sıkıntılarında yardıma koşması maddi destek kapsamında değerlendirilmek gerekeceği" biçimindeki kararlarına karşın ve bu kararlara aykırı olarak,

Yargıtay'ın iş kazalarına bakan Özel Dairesi, yıllardan beri iş kazasında ölen sigortalı işçilerin ana ve babalarına haksızlık etmekte, yasalarda değişiklikler dahi bu haksızlığı önleyememektedir.Aşağıda bunların neler olduğunu, ne tür kararlar verildiğini, nasıl haksızlık yapıldığını örneklerle açıklayacağız.

2- Destek tazminatının, Sosyal Güvenlik Yasasıyla ilişkilendirilmesinin yanlışlığı

İş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölen sigortalı işçinin desteğinden yoksun kalan ana ve babanın işverene veya üçüncü kişilere karşı açtıkları maddi tazminat davalarında yanlış ve haksız bir uygulama yapılmakta; anlaşılmaz ve akıllamaz bir mantıkla bu tür davalar Sosyal Güvenlik Yasalarıyla ilişkilendirilmekte; eğer ana ve baba herhangi bir sosyal güvenlik kurumunun sigortalısı iseler, sigortalı bir işte çalışıyorlarsa veya sigorta emeklisi iseler, kendilerine iş kazası nedeniyle gelir bağlanmayacağından, destekten yoksun kalma tazminatı isteyemeyecekleri sonucuna varılmaktadır.

Özel Daire'nin bu uygulaması hem yasalara ve hem de yerleşik kararlara aykırıdır: Çünkü:

a) **Destekten yoksun kalma tazminatı istemenin yasal dayanağı**, Sosyal Güvenlik Yasaları değil, **Borçlar Yasası'nın ilgili hükümleridir.** (818 sayılı BK.45 ve 6098 sayılı TBK.m.53) Bu tür davalarda, Sosyal Güvenlik Yasaları, eğer koşulları varsa yalnızca rücu

¹⁰ Yargıtay HGK.17.10.1973, E.1973/899-K.1973/798 sayılı kararı.

¹¹ Yargıtay 4.HD.05.11.2002, 4948-12363 sayılı kararı.

¹² Yargıtay HGK.17.10.1973, E.1973 /899-K.1973/798 sayılı kararı.

tabi hükümler yönünden söz konusudur ve bu hükümler tazminata hükmedilmesine engel olmayıp, yalnızca tazminatın rücu tabi bölümünün indiriminde uygulama yeri bulmaktadır.

b) **Ana ve baba sigortalı olarak bir işyerinde çalışıyorlarsa**, bu yüzden Kurumca iş kazasında ölen çocuklarından dolayı gelir bağlanamıyorsa, Sosyal Güvenlik Yasasındaki bu hükme bir diyeceğimiz yoktur. Ama kişilerin kendi olanaklarıyla geçimlerini sağlamakta olmaları, ölen çocuklarının onlara (özellikle yardım ve hizmet ederek) fazladan sağladığı desteklik ile ilişkilendirilmemelidir. Bir Yargıtay kararında denildiği gibi "**Hukuka aykırı olarak gerçekleşen zararın, zarar görenin kendi imkanlarıyla giderilmesi, sorumluluğu ortadan kaldırmaz.**"¹³ Zarar sorumlusunun bundan yararlanması ve tazminat ödemekten kurtarılması yasaya, hak ve adalete aykırı olur.

c) **Çocukların yalnızca yardım ve hizmeti bile, tazminat isteğinin haklı nedenidir.** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun ve çeşitli Özel Dairelerin yukarda özet olarak açıklanan ilke kararlarına göre: "Ana babanın varlıklı kimseler olmaları ve bir ihtiyaçlarının bulunmaması, ölen çocuklarından dolayı destekten yoksun kalma tazminatı istemelerine engel değildir. Çünkü, desteklik yalnız parasal olmayıp, yardım ve hizmet ederek de destek olunabilir."

ç) **Yaşamın doğal akışı gözetildiğinde,yetişkin bir çocuğun anne ve babasına maddi yardımda bulunacağı ve destek olacağı kabulü gerekir.**

Yargıtay'ın bir kararında: "Destekten yoksun kalma tazminatının yasal dayanağı BK.45. (TBK.53) maddesidir. Bu maddede ölenin desteğinden yoksun kalanların bu yönde uğradıkları zararı isteyebilecekleri hükme bağlanmıştır. Ölen kişi olay tarihi itibarıyla 39 yaşında ve bekar olup. hayatın doğal akışı gözetildiğinde bekar bir çocuğun anne ve babasına maddi yardımda bulunacağı kabulü gerekmesine ve yukarıda açıklanan yasal düzenlemeye göre, adigeçen davacıların destekten yoksun kalma zararına uğradıkları benimsenerek maddi tazminata hükmedilmesi gerekirken, mahkemece, destek olgusunun davacılar tarafından kanıtlanamadığı gerekçesiyle istemin reddedilmesi bozmayı gerektirmiştir"¹⁴

Somut olayı içeren bir başka karara göre de: "Toplumun yaşam kuralları, aile bağları yetişkin bir çocuğun annesinin desteği olabileceğinin kabulünü gerektirir. Mahkemenin, davalı tanığının "davacı annenin başka bir kimse ile evlendiği, başka yere gittiği, ölen çocuğu ile ilgilenmediği" biçimindeki açıklamalarına dayanarak davayı reddetmiş olması doğru değildir. Destek öldürüldüğü tarihte 38 yaşında bulunmaktadır. Davacının bu yaştaki bir kişi ile küçük çocukmuş gibi ilgilenmesi düşünülemez. Yargıtay'ın yerleşmiş kararlarına göre çocuğun annenin desteği olacağı kabul edilmektedir. Kaldı ki davacının ceza davasının yürütülmesi sırasında davaya katıldığı, böylece çocuğu ile ilişkisinin devam ettiği de anlaşılmaktadır. Davacı anne bir başkasıyla evlenmiş ve başka yerde yaşıyor olsa bile, öldürüldüğü tarihte 38 yaşında olan oğlunun desteğinden yoksun kaldığı kabul edilmelidir."¹⁵

d) Ana ve babanın "**geleceklerinin sosyal güvenlik kurumlarınca güvence altına alınmış olması**" çocuklarının iş kazasında ölümü halinde destekten yoksun kalma tazminatı isteme haklarını ortadan kaldırmaz, kaldırmamalıdır. Çünkü, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ile çeşitli Özel Dairelerin uzun yıllardan beri süregelen yerleşik kararlarına göre:" Desteklik mutlaka para veya maddi katkı şeklinde olmayıp yardım ve hizmet ederek de destek olunabilir, Evlâdın her türlü hastalık ve sıkıntılarında ana ve babalarının yardıma koşması maddi destek kapsamında değerlendirilmek gerekir."

¹³ Yargıtay 4.HD.19.04.1982 E. 1982/3059 K. 1982/3938 sayılı kararı.

¹⁴ Yargıtay 4.HD.27.01.2003, E.2002/10678 - K.2003/847 sayılı kararı.

¹⁵ Yargıtay 4.HD.14.10.1999, E.1999/5925 - K.1999/8442 sayılı kararı.

İş kazalarını inceleyen Özel Daire'nin, Yargıtay'ın bu yerleşik ve ilkeleşmiş kararlarını görmezden gelmesi, bu kararlara aykırı haksız ve insafsız bir uygulama sürdürmesi doğru olmayıp, bunun önü mutlaka alınmalıdır.¹⁶

e) **Ana babanın yıllarca primlerini ödeyerek emeklilik hakkını elde etmeleri, zarar sorumluları için tazminattan kurtuluş nedeni olmamalıdır.**

Yargıtay 06.03.1978 gün 1/3 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında yer alan gerekçelerden birine göre. "Haksız eylemden zarar gören kişi, yaşamı süresince çalışmış ve maaşından düzenli olarak belirli bir miktar para kesilerek Kuruma yatırılmıştır. Zarar verenin bu paradan yararlanması söz konusu olamaz. O halde zarar veren, verdiği zararın tamamını açılan davada ödemelidir."

f) **İş kazalarını inceleyen Özel Daire'nin uygulamaları Anayasa'nın eşitlik ilkesine de aykırıdır.**

Çocukları veya kendileri sigortalı olmayan (özellikle varlıklı) kişiler, iş kazasıyla ilgisi bulunmayan herhangi bir haksız eylem sonucu ölen çocuklarından dolayı destekten yoksun kalma tazminatı alabilirler iken, çalışmak zorunda olan veya sigortadan pek az bir emekli aylığı alan yoksul kişilerin, sigortalı bir işte çalışan çocuklarının iş kazasında ölümü nedeniyle destek tazminatı alamamaları, Anayasa'nın eşitlik ilkelerine ve insan haklarına aykırı değil midir ?

3- Yanlış ve haksız uygulamalardan örnekler:

Haksızlığın daha iyi anlaşılması için uygulamadan örnekler verelim:

Birinci örnek: İş kazasında ölen işçinin babası **sigorta emeklisi** olduğu için, 5510 sayılı Yasa'nın 34/d maddesine (eski 506 sayılı Yasa'nın 24.maddesine) göre ölen oğlundan dolayı gelir bağlanmadığından, Yargıtay Özel Dairesi, destek tazminatı da isteyemeyeceği sonucuna varmakta; böylece Borçlar Kanunu'nun 45/2.maddesinin 6098/TBK.m.53) tanıdığı bu hak yanlış ve haksız bir uygulamayla ortadan kaldırılmaktadır.

İkinci örnek: Anne ve baba **sigortalı bir işte çalışıyorlarsa**, oğullarından gelir bağlanmamaktadır. Buna bir diyeceğimiz yoktur. Ama bu kişilerin, zarar sorumlularından (işverenden veya üçüncü kişiden) destek tazminatı isteyememelerinin, bu nedenle açtıkları davanın "sigortalı bir işte çalışmakta oldukları" gerekçesiyle reddedilmesinin mantıklı bir açıklamasını bulamıyoruz.

Özel Dairenin bu haksız uygulamasına karşılık, Yargıtay'ın öteki dairelerinin ve Hukuk Genel Kurulu'nun kararlarında "*Ana ve babanın varlıklı olmaları çocuklarının desteğine ihtiyaç duymadıkları veya ileride duymayacakları sonucunu doğurmaz. Davacıların çocuklarının ölümüyle destekten yoksun kaldıklarının kabulü gerekir*" denilmesine göre,¹⁷ iş kazalarını inceleyen Özel Daire'nin yerleşik içtihadı aykırı kararlar vermesinin, (bu haksız uygulamanın) bugüne kadar neden önünün alınmadığını, neden içtihat birliği için girişimde bulunulmadığını sorgulamak zorundayız.

Üçüncü örnek: İşverene karşı açılan tazminat davasının devamı sırasında, aile yoksul olduğu için **temizlik işlerine giden anneyi** çalıştıran kişi iyilik olsun diye sigortalı yapmış; bunun üzerine Kurum, ölen oğlundan anneye bağlanan geliri kesmiştir. Diyoruz ki, buna (sigortalı işe girdiği için gelirin kesilmesine) bir diyeceğimiz yok. Çünkü, eğer anne işten çıkarılırsa bu gelir gene bağlanacaktır. Bu, Sosyal Güvenlik Yasasındaki hükümlerin bir gereğidir. Peki ama, Özel Daire'nin destek tazminatının "annenin sigortalı işe girdiği tarihe kadar hesaplanacağı" görüşüyle yerel mahkeme kararını bozmasına ne diyeceğiz? Anne **bir süre sonra işten çıkarılırsa ya da işyeri kapanırsa ne olacak**, destek tazminatı isteme hakkı

¹⁶ Bakınız, Yukardaki dipnotlarda verilen karar örnekleri.

¹⁷ Yargıtay 4.HD.29.11.2007, 13191-15103 sayılı, HGK.12.12.1989,E.1989/11-1233-K.1989/2757 sayılı, 4.HD.01.04.2003, E.2002/13497-K.2003/3904 sayılı ve aynı biçimde pek çok kararları.

geri gelecek mi? Hem zarar sorumluları neden tazminat ödemekten kurtarılmaktadırlar? Bunun mantıklı bir açıklaması var mıdır ?

Dördüncü örnek: Varlıklı bir ailenin serbest meslek sahibi oğulları trafik kazasında ölmüştür. Olay bir iş kazası değildir. Bu yüzden anne ve babaya Sosyal Güvenlik Kurumu gelir bağlamamıştır. Üstelik, ölen genç Ferdi Kaza Sigortası ve Hayat Sigortası yaptırdığı için haksahipleri olan anne ve baba sigortadan da para almışlardır. İşte bu koşullar altında anne ve baba dava açmışlarsa, ölen oğullarının kazancı da yüksek olduğu için, oldukça yüklü miktarlarda destek tazminatına hükmedilecektir.

Şimdi bu örneği tersine çevirelim: Oğul sigortalı işçidir ve iş kazasında ölmüştür. Baba sigorta emeklisidir. Anne de sigortalı bir işte çalışmaktadır. Sonuç: Bu kişiler, (işveren veya üçüncü kişi yüzde yüz kusurlu olsalar bile) destek tazminatı alamayacaklardır. Bu kadarı da olmaz, bu hukuk değil, demelisiniz. "Yargıtay böyle istiyor" deyip boyun eğmek yerine sesinizi yükselterek yargının yanlış yaptığını söylemeli, bu uygulamaya karşı savaş açmalısınız.

4- Yanlış ve haksız uygulamalara ilişkin Özel Daire kararları

Yapılan haksızlığa ilişkin Özel Daire kararlarından üç örnek verelim. Bu kararlarda şunlar söylenmektedir:

Sigortalı işçinin ana babasına "gelir bağlanmışsa" destekten yoksun kalma tazminatı isteme haklarının bulunduğu; aksi halde bu nitelikte bir haklarının olamayacağı;

21.HD.12.02.2009, E.2008/8348 - K.2009/1968

Davacı babanın "emekli aylığı" alması nedeniyle destekten yoksun kalma tazminatı isteğinin reddi gerekeceği;

21.HD. 23.03.2006, E.2006/105 - K.2006/2694

Sigortalının ölümü halinde annesine gelir bağlanabilmesi için, annesinin sosyal güvenlik kurumlarından birine tabi çalışmasının olmaması veya buralardan her ne ad altında olursa olsun gelir ya da aylık almaması gerektiği; somut olayda davacı anne emekli maaşı aldığından kurumca (ölen oğlundan dolayı) gelir bağlanmadığı; böyle olunca da davacı annenin destekten yoksun kalma tazminat isteğinin reddi gerekeceği;

21.HD.09.11.2004, E.2004/8605 - K.2004/9466

Sigortalı işçinin ana ve babasına Kurumca gelir bağlanma koşulları oluşmamışsa, destekten yoksun kalma tazminatı isteme hakkına sahip olamayacakları; somut olayda, haksahipleri anne ve baba yönünden açıklanan doğrultuda, inceleme ve araştırma yapılması ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekeceği"

21.HD.06.11.2003, E.2003/8772 K.2003/9009

5- Özel Daire kararlarının yanlış ve haksız olduğuna ilişkin iki Yargıtay Üyesinin karşıoy yazıları

Özel Daire'nin kararlarından biri, Hukuk Genel Kurulu'na gitmiş; (ne yazık ki) Kurula katılanların (iki duyarlı üye dışında) çoğunluğu konunun farkında olmamışlar; böylece HGK 06.10.2004 gün E.2004/21-445 K.2004/487 sayılı kararıyla Özel Daire kararını yerinde bulmuştur..

Bu karara karşı çıkan iki üyenin "karşıoy" yazıları şöyledir:

"Dava, iş kazası nedeniyle ölen işçinin anne ve babasının, işveren ve olay nedeniyle sorumlu olan kişiler aleyhine açtıkları destekten yoksun kalma ve manevi tazminat istemine ilişkindir.

Mahkemece maddi tazminat isteminin, ölen işçinin anne ve babası olan davacıların SSK yönünden hak sahibi olmamaları nedeniyle reddine karar verilmiştir.

Özel Daire bozma kararında, özetle: "Davanın niteliği gözönünde tutularak öncelikle hak sahiplerine SSK tarafından iş kazası nedeniyle gelir bağlayıp bağlanmadığının araştırılması, gelir bağlanmış ise bildirilen miktarın tazminattan düşülmesi, gelir bağlanmamış ise bu yön hak sahibinin tazminat hakkını doğrudan etkileyeceğinden hak sahibine gelir bağlanması için SSK'na başvurusu, giderek SSK'na karşı dava açması için önel verilmesinde

ve verilen önelin sonucuna göre karar verilmesi; başka bir anlatımla hak sahibi tarafından Kuruma karşı açılan davada 506 sayılı Yasa'nın 24. maddesinin öngördüğü koşulların oluşup oluşmadığının saptanması gerektiği" açıklanmış; yerel mahkeme kararı bu gerekçe ile bozulmuştur.

Bu ifadeden anlaşılacağı gibi, hem yerel mahkeme, hem Özel Daire iş kazası nedeniyle işveren ve diğer sorumlulardan maddi tazminat istenebilmesi için 506 sayılı Yasa'nın 24 ncü maddesindeki koşulların oluşması gerektiğini kabul etmişlerdir.

Her ne kadar hükmedilecek destekten yoksun kalma tazminatından SSK tarafından bağlanacak gelirin mahsup edilecek tutarının belirlenmesi; bunun için haksahibi anne ve babanın SSK.na başvurması veya dava açması için önel verilmesi gerekmekte ve buna ilişkin bozma gerekçesi yerinde ise de,

İşverenin gözetme borcuna aykırı davranması sonucunda iş kazasına uğrayan işçinin ölümü halinde desteğinden yoksun kalanların BK.45 ve genel hükümlere göre tazminat isteme hakları bulunduğu ve bu konu uygulama ve doktrinde de böyle kabul edildiğinden (Bkz.Prof.Dr.Sarper Süzek, İş Hukuku, İst. Eylül-2002) destekten yoksun kalma tazminatına hak kazanılabilmesi için 506 sayılı SSK.nun 24 ncü maddesinde öngörülen koşulların oluşması gereğine ilişkin Özel Daire bozma ilamı gerekçesine ve aynı yoldaki sayın Genel Kurul çoğunluğunun görüşüne katılmıyoruz."

(İşıl Ulaş (11.HD.Başkanı), Ahmet Özgan (11.HD.Üyesi))

Görüldüğü gibi, konunun özünü bilen Yargıtay üyeleri, Özel Daire'nin yanlış ve haksız uygulamalarına karşı çıkmışlar ve doğruyu göstermeye çalışmışlar ise de, üyelerin çoğunluğu uzmanlığı gerektiren konularda bilgi sahibi olmadıkları için, Özel Daire'nin açıklamalarını doğru kabul ederek onama yönünde oy kullanmışlardır. Bunun tek çözümü, içtihadı birleştirme kararı oluşturulmasıdır. Özel Dairelerin çoğunluğu ile iş kazalarına bakan Özel Daire arasında uyumsuzluk ve farklı uygulama bulunduğu göre, içtihadı birleştirme isteminin koşulları bulunmaktadır.

6- Sonuç olarak, yetişkin çocuklar, ana ve babalarına her durumda, her koşulda, çeşitli biçimlerde destek olurlar

Yukardan beri yaptığımız açıklamaları ve Yargıtay'ın çeşitli dairelerinin uzun yıllardan beri düzenli ve tutarlı bir biçimde süregelen kararlarını özetlersek:

a) Yetişkin çocuklar, ister ana babalarıyla aynı evde birlikte yaşamayı sürdürüyor olsunlar, ister evlenmiş ve ayrı evlere çıkmış bulunsunlar ya da çok uzaklarda yaşıyor olsunlar, her zaman, her durumda ve her biçimde anne ve babalarının desteğidirler. Parasal güçleri ve katkıları olmasa bile "yardım ve hizmet ederek" onlara destek olurlar. Özellikle yaşlılık günlerinde bakıp gözeterek, koruyup kollayarak, hastalıklarında ve her ihtiyaç duyduklarında yanlarına koşarak onların güvencesi olurlar.

b) Ana babaların varlıklı kimseler olmaları, evlâtlarının parasal desteğine ihtiyaçları bulunmaması, maddi durumlarının çok iyi ve geleceklerinin sosyal güvenlik kurumlarınca güvence altına alınmış olması, destekten yoksun kalma tazminatı istemelerine engel değildir.

c) Yetişkin evlâdın hiç destek olmayacağıının, yakınıni kaybeden kimselerin destekten yoksun kalma tazminatı isteyemeyeceklerinin kabulü, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 45'inci maddesi 2'nci fıkrası ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 53.maddesi 3.fıkrası hükmünün anlam ve amacına aykırıdır. Ayrıca, ana ve babanın, çocuklarının maddi desteğine muhtaç olabileceklerinin kabulü, hayatın olağan akışına, Türk örf, âdet ve geleneklerine uygun düşer.

d) Desteklik mutlaka para veya maddi katkı şeklinde olmaz. Bunların dışında çeşitli hizmet ve yardımlarla da destek olunabilir. Ayrıca, ayrı yerlerde yaşayan ve ayrı evlerde oturanların, anne ve babalarının her türlü hastalık ve sıkıntılarında yardıma koşmaları, arada bir veya sık sık ya da bayram günlerinde ziyaret etmeleri, belli zamanlarda veya ara sıra

verilen hediyeler, günlük yaşamlarında işe yarayacak ve işlerini kolaylaştıracak teknoloji ürünleri, arada bir anne ve babalarını alıp geziye, tatil yerlerine götürmeleri, dost ve akrabalarına gidip gelmelerinde onları yardımcı olmaları, hastaneye, sağlık kontrollerine götürüp getirmeleri, sık sık telefon edip hatırlarını sormaları, yalnızlıklarını gidermeleri, daha başka günlük yaşamda rastlanabilecek türlü ilişkiler, yetişkin çocukların maddi destekliği kapsamında değerlendirilmek gerekir.

YETİŞKİN ÇOCUKLARIN ANA BABALARINA DESTEKLİĞİNE İLİŞKİN YARGITAY KARARLARI

Ana babanın parasal durumları iyi olsa bile, ilerde birgün yardıma muhtaç olmayacaklarını önceden kestirmek olanaksız bulunmasına göre, ana ve baba için ölen çocukları bakımından destekten yoksun kalma tazminatına karar vermek gerekir.

Davacılar, trafik kazasında ölen oğullarının farazi desteğinden yoksun kaldıklarından bahisle, BK'nun 45/2 maddesi uyarınca maddi tazminat isteminde bulunmuşlardır. Mahkemece, anne ve babanın maddi durumlarının iyi olması nedeniyle ölen çocuklarının desteğine muhtaç olmayacakları düşüncesiyle bu istek reddedilmiştir. Ancak, destekten yoksun kalma nedeniyle tazminat isteyen anne ve babanın maddi durumları ne derece iyi olursa olsun, bir gün zarurete düşmeyeceklerini ve ölenin yardımına muhtaç olmayacaklarını önceden kestirmek ve bu konuda kesin yargıya varmak mümkün değildir. Ölenin farazi desteğinden yoksun kaldıklarını iddia eden davacıların, ilerde ölenin maddi desteğine muhtaç olabileceklerinin kabulü hayatın olağan akışına, Türk örf, âdet ve geleneklerine uygun düşüğünün kabulü gerekir. Nitekim, bilirkişi de bu olguları düşünerek farazi destekliğin ne miktar olabileceğinin hesaplamasını yapmıştır.

O halde, mahkemenin yukarıda açıklanan ilkeleri gözönünde tutarak, davacıların farazi destek isteklerinin, bilirkişi raporunda hesap edildiği miktarda ve HUMK. nun 74 üncü maddesi gözönünde tutularak hüküm altına alınması gerekirken, aksine düşüncelerle yazılı biçimde karar oluşturulması usul ve yasaya aykırıdır.

19.HD.22.12.1995, E. 7680 - K.11614)

Ölenin yakınlarının varlıklı kimseler olmaları, destekten yoksun kalma tazminatı istemelerine engel değildir.

Davacıların maddi durumlarının ve gelirlerinin pek fazla ve yeterli derecede bulunması ve ölenin gelir ve yardımına muhtaç olmamaları, destekten yoksun kalma tazminatı istemelerine engel değildir. Nitekim destekten yoksun kalma, yalnız parasal yardım olarak düşünülemez. **Evladın evde ailesine yardımcı olması, her türlü hastalık ve sıkıntılarında yardıma koşması maddi desteğin kapsamında kabul edilmelidir.**

19.HD.06.10.1992, 2629-4737 (YKD.1993/2-249)

Ana baba, ihtiyaçları olmasa dahi destek tazminatı isteyebilirler.

Ana ve babanın ihtiyaçları olmasa dahi, evladın onlara yardım etmesi, yaşamın alışılmış gereklerine göre doğal ve ahlaki bir ödevdir. Bu yardımın mutlaka geçimlerini sağlamaya yönelik olması da gerekmez. Yoksun kalınan yardım miktarının belirlenmesinde, davacıların yalnız içinde buldukları hayat standardına göre değil, yardım yapacak olanın kazancının artması ve ödeme olanağının fazlaşması unsurları da dikkate alınmalıdır.

11.HD.18.05.1974, 1820-1686 (YKD.1975/12-53)

Anne ve babanın varlıklı olmaları destek tazminatı istemelerine engel değildir.

Destekten yoksun kalma yalnız parasal yardım olarak düşünülemez. Evlâdın evde ailesine yardımcı olması, her türlü hastalık ve sair sıkıntılarında yardıma koşması maddi desteklik kapsamında değerlendirilmelidir

Anne ve babanın maddi durumlarının iyi ve gelirlerinin fazla olması ve ölenin gelir ve yardımına muhtaç olmamaları anılan davacıların destekten yoksun kalma tazminatı talep etmelerine engel değildir. Nitekim destekten yoksun kalma yalnız parasal yardım olarak

düşünülemez. Evladın bayram günlerinde anne ve babaya ziyareti ve evde ailesine yardımcı olması, **her türlü hastalık ve sair sıkıntılarında yardıma koşma görevi** maddi desteğin kapsamında değerlendirilmelidir. Bu durumda anılan davacıların destekten yoksun kalmadıklarından bahisle tazminat talebinin reddine karar verilmiş olması doğru görülmemiştir.

11.HD.11.10.2005, E.2004/10735 – K.2005/9566)

Destekten yoksun kalma tazminatına hükmedebilmek için, davacının yardıma muhtaç durumda olması şart değildir.

Zengin bir kimseye, örneğin, oğlunun belli zamanlarda verdiği veya ilerde vermesi olası yardımlardan, hatta olağan hediyelerden yoksun kalması dahi bir zarar oluşturur. Geçim sıkıntısı olmayan bir kimsenin, bir yakınını kaybetmesinden dolayı destekten yoksun kalma tazminatı isteyemeyeceğinin kabulü, Borçlar Kanunu'nun 45'inci maddesi 2'nci fıkrası hükmünün amacına aykırı düşer.

11.HD.06.12.1974, 3301-3477 (YKD.1976/3-346)

Ana babanın maddi durumları iyi olsa bile,ilerde çocuklarının maddi desteğine muhtaç olabileceklerinin kabulü, hayatın olağan akışına uygun olur.

Ana ve babanın çocukları kaç tane olursa olsun, maddi durumları ne derecede bulunursa bulunsun, hatta geleceklere, müesseselerce garanti altına alınmış bile olsa, bir gün zarurete düşüp düşmeyecekleri, çocuklarına muhtaç olmayacakları önceden kestirilemez. Fakat onların ileride çocuklarının maddi desteğine muhtaç olabileceklerinin kabulü, hayatın olağan akışına uygun olur. O halde küçük yaşta ölen çocuk dahi, ana - babasının farazi (varsayım) bir desteği olarak kabul edilmelidir.

HGK.17.10.1973, 899 -798

Anne ve babanın varlıklı olmaları çocukların desteğine ihtiyaç duymadıkları veya ileride duymayacakları sonucunu da doğurmaz. Davacıların çocuklarının ölümüyle destekten yoksun kaldıklarının kabulü gerekir.

Davacılar çocukları Şebnem'in ölümü nedeniyle destek tazminatı da istemişlerdir. Genel yaşam deneyimleri ve hayatın olağan akışı yetişkin bir insanın anne ve babasına her halükarda ve belirli bir düzeyde destek olacağını gösterir. Bu desteğin miktarı tarafların yaşam düzeyi, sağlık, sosyal ve ekonomik durumları ile orantılı olarak değişebilir de çocuğun hiç destek olmayacağı kabul edilemez. Zira destek mutlaka para veya maddi katkı şeklinde olmayabilir. Bunun dışında çeşitli hizmet ve yardımlarla da destek olunabilir. Anne ve babanın varlıklı olmaları çocukların desteğine ihtiyaç duymadıkları veya ileride duymayacakları sonucunu da doğurmaz. Davacıların çocukları Şebnem'in ölümüyle destekten yoksun kaldıklarının kabulü gerekir.

4.HD.01.04.2003, E.2002/13497 - K.2003/3904

Anne ve babanın varlıklı olmaları çocukların desteğine ihtiyaç duymadıkları veya ileride duymayacakları sonucunu da doğurmaz.

Desteklik mutlaka para veya maddi katkı şeklinde olmaz. Yardım ve hizmet ederek de destek olunabilir.

Dava, trafik kazasından kaynaklanan desteğin ölümü nedeniyle tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece istem kısmen kabul edilmiş; karar tarafların temyizi üzerine dairece onanmıştır. Bu defa, davacıların ve davalıların karar düzeltme istemleri üzerine dosya yeniden incelenmiştir.

Davacı, ölenin babası olarak, desteği oğlunun ölümünden dolayı destekten yoksun kalma tazminatı istemiştir. Mahkemece, davacı babanın çalışıp gelir elde ettiğinden dolayı destekten yoksun kalma tazminatı istemi reddedilmiştir. Ölen, olay tarihinde 17 yaşındadır. Genel yaşam deneyimleri ve hayatın olağan akışı, yetişkin bir insanın anne ve babasına her halükarda ve belirli bir düzeyde destek olacağını gösterir. Bu desteğin miktarı, tarafların yaşam düzeyi, sağlık, sosyal ve ekonomik durumları ile orantılı olarak miktar bakımından

değişebilirse de çocuğun hiç destek olamayacağı kabul edilemez. Zira, destek mutlaka para veya maddi katkı şeklinde olmayabilir. Bunun dışında çeşitli hizmet ve yardımlar ile de destek olunabilir. Anne ve babanın varlıklı olmaları çocukların desteğine ihtiyaç duymadıkları veya ileride duymayacakları sonucunu da doğurmaz. Tüm bu nedenlerle, davacı baba çalışıp gelir elde ediyor olsa bile destek tazminatı verilmesi gerekir. Mahkemenin bu yönü gözetmemesi kararın davacı yararına bozulmasını gerektirir de, karar onanmış bulunduğundan davacının karar düzeltme istemi HUMK'nın 440-442. maddeleri uyarınca kabul edilmeli, onama kararı kaldırılmalı ve karar gösterilen nedenlerle bozulmalıdır.

4.HD.29.11.2007, E.2007/13191 - K.2007/15103

Davacıların zengin olmaları, ilerde bakıma muhtaç duruma düşmeyeceklerinin kanıtı olamaz.

Destekten yoksun kalma nedeniyle tazminat isteyenlerin maddi durumları ne derece iyi durumda bulunursa bulunsun, bir gün zarurete düşüp düşmeyeceklerini ve ölenin yardımına muhtaç olup olmayacaklarını önceden kestirmek ve bu konuda kesin yargıya varmak mümkün değildir. Destekten yoksun kaldıklarını iddia edenlerin ileride ölenin maddi desteğine muhtaç olabileceklerinin kabulü hayatın olağan akışına uygun düşer.

HGK.12.12.1989, E.1989/11-1233 - K.1989/2757

Ana ve babanın çocukları kaç tane olursa olsun, maddi durumları ne derecede bulunursa bulunsun, hatta gelecekleri, müesseselerce (sosyal güvenlik kurumlarınca) garanti altına alınmış bile, bir gün zarurete düşüp düşmeyecekleri, çocuklarına muhtaç olmayacakları önceden kestirilemez.

Ölüm meydana gelmese idi, yakın veya uzak bir süre içinde ölenin yardımından faydalanması kuvvetle muhtemel bulunan kimselerin de maddi tazminat isteyebileceğini kabul etmek gerekir.

Desteğin, sahip bulunduğu veya sahip olacağı mali imkanlarıyla, destekten yoksun kalana sağlığında temin ettiği veya edeceği; farazi desteğin ise gelecekte sağlayabileceği yardımlar göz önünde bulundurulmalıdır. Zararı oluşturan bu yardımların tespitinde, belli zamanlarda verilen veya ilerde verilmesi muhakkak olan mutad hediyeleri ve "hizmet" şeklinde yapılan yardımları da dikkate almak lazımdır. Desteğin yardımının yalnız parasal nitelikte bulunmasında zorunluk yoktur. Çünkü, ölenin hizmet edebilme güç ve kabiliyeti de para ile ifadesi mümkün olan bir mali imkan teşkil eder.

Ana ve babanın çocukları kaç tane olursa olsun, maddi durumları ne derecede bulunursa bulunsun, hatta gelecekleri, müesseselerce (sosyal güvenlik kurumlarınca) garanti altına alınmış bile, bir gün zarurete düşüp düşmeyecekleri, çocuklarına muhtaç olmayacakları önceden kestirilemez. Fakat onların ileride çocuklarının maddi desteğine muhtaç olabileceklerinin kabulü, hayatın olağan akışına uygun düşer.(HGK..17.10.1973 gün, E.899)

Babanın yaşlılığında sanatını icra edememesi halinde ve ev kadını olan annenin de kocasının ölümünden sonra zarurete düşebilecekleri ihtimali, çocukların ana ve babalarına yardım hususundaki Türk örf ve gelenekleri de dikkate alınmadan istemin bütünüyle reddine karar verilmiş olmasında isabet bulunmamaktadır.

4.HD.20.03.1986, E.1986/1585 - K.1986/2553